

12 EYLÜL SONRASINDA DİSK DAVASI

Aydınlık Gazetesi, 1 Eylül 2020

Yıldırım Koç

12 Eylül Darbesi'nin ana hedeflerinden biri DİSK ve bağlı sendikalardı.

DİSK ve bağlı sendikaların faaliyeti, Milli Güvenlik Konseyi tarafından 15 Eylül 1980 günü durduruldu. Çok sayıda sendikacı gözaltına alındı, işkenceden geçirildi ve hapsedildi.

78 İDAM TALEBİ

DİSK davasına İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde 24 Aralık 1981 günü başlandı. Sıkıyönetim askeri savcılığının 25 Haziran 1981 tarihli iddianamesinde, DİSK'in 52 yöneticisi hakkında, Türk Ceza Kanunu'nun 146/1. maddesini ihlal ettikleri iddiasıyla, idam cezası istendi. İddianamede şöyle deniyordu: "Marksist-Leninist illegal bir ihtilal örgütünün üyeleri olarak işçi sınıfının iktidarına dayalı proletarya diktatörlüğünü kurmak, proletarya sosyalizmini gerçekleştirmek amacıyla, işçi sınıfının siyasi örgütü durumuna gelmiş bulunan DİSK öncülüğünde diğer emekçi ve orta katmanlarla birlikte devlet nizamını, anayasal düzeni, devletin temel kuruluşlarını ihtilalci yöntemlerle yıkmaya teşebbüs ettikleri, yukarıda tafsilatlı olarak belirtilen ve açıklamaları yapılan delillerden anlaşılmalı olduğundan, fiil ve hareketlerine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 146/1. maddesi gereğince ayrı ayrı tecziyeleri" gerekmektedir. Bu maddenin ihlalinin cezasının üst sınırı, o tarihlerde geçerli olan, idamdı.

İddianamede, DİSK'in 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 15/L maddesi ve 274 sayılı Sendikalar Kanununun 30/4. maddesi uyarınca kapatılması da talep edildi.

DİSK davasının ilginç özelliklerinden biri, ilk duruşmada "savaş hali" uygulamasına ve sanıkların herbirinin yalnızca birer avukatla temsil edilmesine karar verilmesiydi. 1982 yılı Ocak ayında sanık avukatları duruşma yargıcını ve savcığı reddetti.

İddianame 800 sayfayı aşıyordu. İddianamenin okunması 67 gün aldı. 1982 yılı Nisan ayında sanıkların sorgusu başladı. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ün sorgusu 109 gün sürdü. Abdullah Baştürk, çok dürüst bir tavır izleyerek, yalnızca kendi genel başkanlık dönemini değil, DİSK'in geçmişinin tümünü savundu.

Daha sonraki aylarda 160 ayrı dava DİSK dosyası ile birleştirildi. Böylece davadaki sanıkların sayısı 1477'ye, hakkında idam cezası istenenlerin sayısı ise 78'e yükseldi.

DİSK DAVASINDA KARAR

Bu yıllarda Türk-İş'in, darbeciler tarafından yargılanan ve sendikal hakları gaspedilen DİSK'e hiçbir yardımı olmadı.

DİSK davasında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince 1986 yılında verilen 1986/251 sayılı kararda şöyle deniliyordu: "Bu açıklamalar ışığında DİSK'in (Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) tüzel kişilik olarak, 5. Genel Kurul Çalışma Raporunun hazırlandığı 15 Mayıs 1975 tarihinden başlayarak, tüm sendikal faaliyetlerin askıya alındığı 12 Eylül 1980 tarihine kadar geçen süreçte, T.C.Y.'nin 141/1 maddesi anlamında yasa dışı örgüt konumuna dönüştüğü heyetçe kabul edilmiş ve (2) no.lu kitapta açıklanan gerekçelerle, 1402 sayılı Yasanın 15/L maddesi aracılığı ile 274 sayılı Yasanın 30/4 maddesi uyarınca KAPATILMASI karar altına alınmıştır." (*Gereğçeli Karar*, Kitap No. 3/C, s.1676)

DİSK 12 Eylül Askeri Darbesi sonrasındaki dönemde Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'na üyelik için başvurdu. Bu üyelik başvurusu Avrupa Sendikalar Konfederasyonu Yönetim Kurulu tarafından 1985 yılı Ocak ayında onaylandı ve Avrupa Sendikalar Konfederasyonu'nun 1985 yılı Mayıs ayında yapılan genel kurulunda oybirliğiyle kabul edildi.

DİSK ve bağlı sendikaların yöneticilerinin tutukevinde bulunduğu dönemde, Avrupa Sendikalar

Konfederasyonu (ETUC), Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ve bağlantılı işkolu federasyonları ve Dünya Emek Konfederasyonu (WCL), tutuklu sendikacıların serbest bırakılması için kampanyalar açtılar ve tutuklulara maddi yardımda bulundular.

Bu dönemde DİSK ve bağlı sendikaların İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 no.lu Askeri Mahkemesi'nde sürmekte olan davasında önemli gelişmeler yaşandı.

DİSK davasındaki tutuklular 1984 yılı sonuna kadarki süreçte serbest bırakıldılar. DİSK davasına ilişkin karar ise, 24 Aralık 1986 günü, Türk-İş'in 14. Genel Kurulu'nun toplandığı gün açıklandı. İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 No.lu Askeri Mahkemesi, 261 sendika yöneticisine ve uzmana, Türk Ceza Kanununun 141. maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle, 5 yıl 6 ay 20 gün ile 15 yıl 8 ay arasında değişen hapis cezaları verdi. Verilen hapis cezalarının toplamı 2053 yıl 5 ay 20 gündü.

Kararda, DİSK ve DİSK'e bağlı sendikaların 28 tanesinin, 274 sayılı Sendikalar Kanununun ilgili hükümleri uyarınca kapatılması öngörülüyordu. Bu sendikalar şunlardı: Türkiye Maden-İş, Bank-Sen, Tekstil, Basın-İş, Türkiye Gıda-İş, Genel-İş, Lastik-İş, Sosyal-İş, Oleyis, Baysen, Nakliyat-İş, Dev Maden-Sen, Keramik-İş, Devrimci Sağlık-İş, Hürcam-İş, Petkim-İş, Yeraltı Maden-İş, ASİS, Aster-İş, Tekges-İş, Türkiye Yeni Haber-İş, Limter-İş, TİS, Devrimci Toprak-İş, Sine-Sen, Deri-İş, Tümka-İş, Fındık-İş.

Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nin bu kararına Askeri Yargıtay'da itiraz edildi. Dava 1991 yılında beraatle sonuçlandı.